

BUDA-PESTA

1 Maiu st. v.
13 Maiu st. n.

Va ești duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 18.

ANULU XIII.
1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romanii'a 2 galbeni.

ROMANII SI DIUARELE STRAINE.

S'a scrisu de multe ori despre nepasarea publicului romanu. S'a disu a dese ori, că inteliginti'a noastră nu este la înaltimea sa, că i lipsesce consciinti'a misiunii sale, și că nu numai nu produce acte nationale, dar nici nu vine a spriginii pe aceia, cari voiescu să faca de acle.

Dar insedaru!

Tôte vocile resunara in pustiă, apelurile frumoșe detera de urechi surde și semenițele bune cadiura pe stânci nefertile.

Inteliginti'a noastră s'eu nici n'a cetitu a cele admonitiuni fratiesci, s'eu celu multu s'a multiamitu a le cetii, si-apoi d'ora — esîndu din amortiell'a sa indatinata — s'a si insufflitu pe câtu-va timpu, a hotaritu să faca ceva, a rostitu câte-va toasturi, si dupa aceea totusi n'a facutu nimica, lucrulu a remasu balta.

Asiă se intempla si se repetiesce processulu acest'a de unu timpu indelungatu; de cându adeca celu d'ântâiu omu a avutu indresnell'a să intreprinda vr'unu actu de cestiune nationala.

Tristu este processulu acest'a si totuodata descuragiatoru. In toate fazele lui vedemu aceea-si plangere din partea intreprindietorului, si aceea-si nepasare din partea publicului. Cu atât mai vârtosu trebuie să ne mirâmu

dara de aceia, cari in butulu tuturoru esperintieloru trecutului, desconsiderandu toate pedecile si mai alesu lips'a succursului din partea publicului, totusi au curagiulu să pasiésca pe terenulu remasu fara luptatori, si putemu dice fara privitori.

Trebuie să aiba multa tară de spiritu, si neclatita incredere in triumfulu ideiloru sale acell'a. carele in mijloculu unui indiferentismu atâtu de cumplitu, totusi nu despera, ci merge pe calea sa mai departe.

Căci de ce se interesséza acestu publicu romanescu? De nimica. Este ore vr'o idea, pentru care elu nu numai se entusiasméza, dar totu odata si nisuesce a o duce la indeplinire? Nu este.

Biseric'a romana gelesce, scoll'a noastră se afla in saracia mare, literatur'a nationala trage de mörte, institutele nostre de cultura lipsescu cu deseversire. Pe scurtu: pretotu-indene nepasarea cea mai mare.

Tôte natiunile de pe fati'a pamentului se potu electrisa, deca li se adresséza unele cuvinte relative la esistinti'a lor; numai noi Romanii n'avemu simtiementu pentru asemenea cuvinte, numai noi remanemu reci, numai pe noi nu ne scöte nimica din indiferentismulu nostru.

Sè nu dica nimene, cà sum pessimistu, séu cà intrebuintiezu coloru pré negre. Arunce ori cine o privire in giuru de sine, sè studieze totu progressulu nostru ce amu facutu de 1848 încóce, si va vedé, cà n'avemu multu cu ce sè ne laudàmu.

Si durere! in timpulu din urma, mai alesu de la 1870 încóce, progressulu acest'a nu mai face nici unu pasiu inainte, ci a apucatu sè devina unu regressu.

Spaciulu nu-mi permite, dar nici scopulu meu nu este sè intru in amenuntimile acestei asertiuni. Totu ce vreu sè facu este, sè atragu in acésta discussiune numai diuaristic'a nóstra. N'asiu face nici acésta, de cumva publiculu romanescu fatia de diuaristica nationala ar manifestá regressulu — de care am vorbitu — numai prin nepasare; dar pentru cà in privinti'a acést'a elu merge si mai departe, si astfelu devine chiar — indolentu.

Nu e trebuintia sè vorbescu de importan-ti'a unei diuaristice. Toti ómenii luminati sciu acést'a. Inainte de câti-va ani se parea, cà si publiculu romanescu a inceputu sè o recunósca. S'a manifestatu unu felu de doru a ceti diuare romanesci. Se si ivira in timpu scurtu câte-va, — semnulu, cà déca s'aru gasi spriginitori, scriitori amu avé. S'a produsu unu felu de miscare literara. Inse durere! Acést'a nu durà multu. Diuarele ivite la lumina in timpulu mai nou, apusera éراسi. Si numerulu celoru ce remasera in viétia e fórte restrinsu. In tóta Ungari'a nu mai avemu nici unu diuaru politicu!

Si nici nu vomu avé.

Nu vomu avé, pân'atunce, pâna candu séu cutare persóna ce dispune de fonduri, séu vr' unu grupu politicu, mai multi barbati intruniti, nu voru garantá subsistinti'a lui, càci la sustinerea unui diuaru nu putemu contá de felu pe publiculu nostru. Acolo unde cei ce aru avé mijlóce, nu se abonéza; cei ce s'aru aboná n'au bani; ér cei mai multi ceru fói'a à conto, nu póte fi vorba de subsistintia sigura, ci numai de vegetare.

Si astfelu e publiculu nostru.

Cine cetesce adi romanescé?

Asiu puté sè dicu, cà nime; si asiu fi capabilu a probá acést'a. Dar totusi voiu respunde numai atât'a, cà numerulu celoru ce mai cetesce diuarele romane e fórte micu.

Indesiertu me combateti, domniloru, càci lucrulu e asiá. Sè nu ne amagimu dara, ci sè avemu curagiulu a marturisi adevèrulu! Déca

n'asiu avé dreptu, diuarele nóstre aru avé multi abonanti, si n'aru fi silite sè incete.

Si pentru ce nu cetesce publiculu romanu diuarele nationale?

Pentru cà i mai placu cele straine.

Sunt acele mai bune?

Nici decâtu. Ba in unele privintie chiar desavantajóse, pentru cà infatásiéza lucrurile intr'unu coloritu strainu.

Si totusi publiculu nostru le cetesce cu placere. Da. Càci elu n'are crescere nationala. Éta bub'a!

Dar atât'a nu e de ajunsu! Acele diuare de multe ori combatu pe Romani. Dar acca combatere nu este o lupta onesta, cà intre ómenii cari se respecta si tinu la demnitatea loru, ci o atacare perfida, plina de injuria mersiava, care nu considera nici schintei'a ce a seditu Dumnedieu in consciinti'a fíá-carui omu de omenía, nici legea ce si-au impusu-o toti ómenii de bine; ci calca in picióre caracteru, onestitate, rusine, onóre nationala, sanctuaru familiaru; si intinde dantiulu orgíci pe mormentulu bune cuviintie.

Si totusi publiculu nostru le cetesce!

Linia de conduita ale unoru diuare straine este d'a batjocóri in tóte dílele pe Romani, de a-i ofensá si d'a aduná din tóte partile, cà in o mocirla, tóte insultele ce se nascocescu in contra Romaniloru. De multe ori unu singuru numeru din ele ajunge, sè-ti sara 'n fatia totu sange din vèni, de cumva ai ânima de Romanu.

Si totusi publiculu nostru nu numai le cetesce, dar le si sustine cu spriginulu seu materialu.

Romanii si-parasescu diuarele loru, cari li apera interesele nationale, si alérge de se abonéza la diuare de acele, cari sunt o continua insulta a natiunii nóstre.

Éta indolinti'a!

Nu este natiune pe fati'a pamentului, care sè suferé in cercurile sale diuare de acele cari nu se sfiescu a o totu insultá; cu atâtu mai putinu ar spriginí-o materialmente. Numai noi Romanii nutrimu pe dusmanii nostri cu sudórea fetiei nóstre.

Pana candu?

Candu se va desteptá odata si in noi acelu simtiu, care sè ne indemne a despretiui' acele fice depravate ale pressei, si a spriginí pe ale nóstre!?

Respunde, publicu romanescu!

Spinu Ghimpescu.

FERICIREA CAMPENÉSCA.

— Dupa Lamartine. —

Te éta dar rîndurica,
 Purtata revîi p'aurele,
 S'atingi cu arîp'a-ti mica
 Inalte si vechi turele,
 Êr cuibulu teu prin crenele
 Sè-ti faci din nou paserica.
 Te éta priveghiatóre
 Cà 'ncepi si tu a cântá,
 Cu vocea-ti a ne 'ncântá
 Ascunsa 'n dafinu 'n flóre!
 A cerului bolt' azura
 De cétia e curatita:
 Adio érna obscura,
 Adio Natur' cernita:
 Câmp'a reinverdíta
 Presint' a verii figura;
 Selbea de geru desfrundíta
 Reia a sa frundiatura;
 Riulu prin érba 'ncoltita
 Re 'ncepe a sa murmura
 Si-a merge din cotitura
 Intr'alta, par' cà voiesce,
 Atâtu de multu sierpuesce
 Cu und'a sa cristalina
 In care-si totu oglindesce
 Sórele a sa lumina
 Si lun'a faci'a senina
 Asiá cà 'n giuru respandesce
 Pulbere diamantina,
 Êr tiermii si-impodobesce
 Cu varii si multe flori
 Ce-a supra si-inclina
 Bobocii mirositori.
 Brândusi, Margaritarele,
 Rochitie cu víi culori,
 Azuri si dulci viorele,
 Prima-vératicii comori,
 Nutrite cu lacrimel
 Din gén'a d'albeloru zori,
 Fraged'a érba 'nsmaltéza
 Si undei acestui rîu
 I face unu magicu briu!
 Florile carii lu-forméza
 Suavi odori essaléza;
 Cristalulu ce-lu reflectéza
 Ca naer'a se coloréza;
 Vêntulu ce-lu atinge linu
 Scóte unu cerescu suspinu!

Mai colo, salcii pletóse,
 Ce par' cà versu lacrimel
 Tristele loru ramurele
 Le scalda 'n ape lucióse;
 Êr plopi cu frundie-argintóse
 Formandu o verde perdea,
 Candu sufla bori recoróse
 Te lasa sè poti vedé
 Vâile cele aburóse
 Cu cóstele loru tufóse,
 Pe care sunt suspendate
 Lungi síruri de albe sate,
 Cà pe nisce turele
 Cuiburi de rîndurele!

Fumulu de prin camine
 Forméz' unu albastru noru;
 Dar vêntulu suflandu usioru,
 Ruptu in retiele fine,
 Trece peste coline,
 Urca cu arîpi line
 Spre cerulu schinteiatoru!
 Cu-aceste sate, vecine,
 Pe pisculu dominatoru,
 Sè 'naltia nisce ruine
 Spre carii, corbulu in sboru
 A-si face cuibulu seu vine
 Pe murii cei colosali,
 Ce astadi n'au alti vasali,
 De câtu nisce lilieci
 Sburandu prin salile reci;
 P'acele turnuri inalte,
 Ce n'au sentinele alte,
 De câtu cucuveci funeste:
 Êr stufuri de plante-agreste,
 In locu de falnici drapele,
 Si dreptu curteni, rîndurele!
 Zadarnicu chiar amintirea
 Mai e legata de ele!

Stinsa li e stralucirea,
 Apusa li e marirea! . . .
 Colosulu adi e scheletu:
 A! timpulu lovesce 'ncetu,
 Dar sigura-i e lovirea!
 Êrba prin curtea d'onóre
 Lespedi de pétra 'nvelesce;
 Painjenu si-impletesce
 Firele prin coridóre!
 Si 'n locu de asurdítore
 Fanfare triumfátore
 Resuna din candu in candu
 Vêntulu sub bolte trecêndu!
 In giuru acestui castelu,
 Movila de vechi ruine,
 Adesea unu ciobanelu
 A-si pasce-oitiele vine
 Si cânta doinele line
 Pe carii de mititelu
 Le a totu auditu si elu!

In aste locuri frumóse
 Adesea mi-place si mie,
 Cu sufletu 'n reveria,
 Sè uitu cetâti sgomotóse,
 Cuiburi de misielia
 In carii patîmi fugóse
 Inim'a nóstra sfasîa
 Si-o face cá sè devia
 Unu totu de rani dureróse;
 In carii ne-asficsiéza
 Aerulu celu viciatu
 Si 'n diavolu impelitiatu
 Sântulu se transforméza;
 In carii nu triumféza
 De câtu ce e sceleratu,
 Mârsiavu, slugaru, cangrenatu,
 Pe candu se persecutéza
 Acelu ce perseveréza
 Cu cugetu-a fi 'mpacatu!
 Departe de ele viét'a

Este unu ce idealu,
 Càci sufletulu e ca fati'a
 Pêriului de cristalu,
 Ce 'n cursulu seu reproduce
 Totu ce se afla pe malu :
 Asiá candu apele-si duce
 Spre orasie 'n veci noroióse
 De grabu devinu mocirlóse,
 Si 'n locu de pesci producu brósce,
 In câtu a le recunósce
 Multu timpu la 'ndoiél' ar stá,
 La ele de s'ar uitá,
 Insu-si ciobanulu, care,
 Repedi si-atâtu de clare
 Din steiu de pétra tîsnindu
 Vediutu-le-a 'n vâi pornindu !
 Dar candu parasindu acele
 Tiermuri d'orasie impuri,
 Pornescu in josu spre valcele
 Prin câmpi, prin vâi si paduri,
 Curgêndu p'ó iérba 'nflorata
 Reflectà ér c'alta data
 Séu diu'a, radi'a 'nfocata,
 Séu nóptea, dom'a 'nstelata,
 Séu câmpulu cu mândre flori,
 Séu ceru 'n apusu si zori !

Bucuresci 10 nov. 1876.

Al. A. Macedonschi.

MIRÉSA PENTRU MIRÉSA.

— Comedia in trei acte. —

(Urmare)

Jeanu : Cum sè nu ? Incurcatur'a mea a nascutu incurcatur'a domniloru óspeti. Eu am fostu mesterulu, vestitulu mesteru-strica.

Goronu : Dóra ai facutu ceva magari'a ?

Jeanu : Intocmai precum m'ai invetiatu. Eu nu-su de vina. Mari'a ta esti pricin'a. Ti-am spusu din capulu locului, cà nu voiu fi in stare a invetiá titulele cele ciudate. Chiar asiá s'a si intemplat. M'am incurcatu in ele si am patitu cá gain'a buguita. In urma n'am sciutu unde mi stà capulu, si am facutu o incurcatura din care nu sciu cum vomu esi.

Goronu : Dar ce ai facutu ?

Jeanu : Sè-ti povestescu dara !

Scen'a III.

Goronu, Jeanu, Iustinianu si Sempronescu.

Goronu : Tocmai bine cà viniti. Ascultati si voi ce confusiune a facutu Jeanu.

Sempronescu : Ah ! Jeanu e unu fecioru istetiu. De siguru va fi facutu vr'o gluma buna.

Jeanu : Gluma si nu pré.

Sempronescu : Cum asiá ?

Jeanu : Asiá, cà me cam ustura pielea, par cà ar presimti o bataia.

Goronu : (ridiendu) Vei si capetá-o, déca nu vei scóte tréb'a la cale.

Jeanu : Nu fii asiá darnicu, mari'a ta. Nu me simtiescu vrednicu de atâta bunetate.

Iustinianu : E bine, vorbesce ! Ce ai facutu ?

Jeanu : Magciflent'a dómna a scrisu o epistola si m'a rugatu s'o predau spectibalului domnu ; eu inse — nesciindu bine, care ce titula are — am gresitu adress'a, si am datu-o domnului ilutiu-trei-craiu. Dar gresiél'a mea s'a descoperitu. Acuma sapctibelulu domnu e totu focu si pèrjolu, s'a maniatu reu pe ilutiu-trica, si vré sè se bata, cà pentru ce a primitu elu epistol'a, déca n'a sunatu lui ? Dar ast'a-i cale-vale !

Goronu : Mai este inca ceva ?

Jeanu : Mai dieu. Magniligenti'a a aflatu, cà so-ci'a lui a scrisu epistola unui barbatu strainu. Elu dara s'a certatu grozavu nu numai cu spictabelulu domnu, dar inca si cu iliuti-trit'a. Vré sè se bata cu amendoi.

Sempronescu : In adeveru curiósá positiune pentru bietulu Movilescu. Nu mi-ar placé sè ajungu in starea lui.

Jeanu : Dar inca nu-i gata povestea.

Goronu : Totu mai este inca ceva ?

Jeanu : Mai dieu ! Déca m'apucu sè facu eu lucruri intiepte, nu me lasu cu un'a dóue, ci facu unu siru irtregu de ele. Am mai fostu inca la un'a postasiu.

Sempronescu : Cà bine au fostu dispuse damele aeeste d'a scrie epistole ! Nu inedaran am auditu, cà femeiloru le placu corespundintiele. E bine, care a fostu a dóu'a. De buna séma dómna Ilutianu ?

Jeanu : Ba nu !

Iustinianu : }
Sempronescu : } Care dara ?

Jeanu : Tocmai ast'a mi-a fostu gresiél'a, cà am spusu celuia caruia am predatu-o, cà e de la spictabil'a, pentru cà n'am sciutu bine titul'a domnisiórei, care mi-a datu-o.

Sempronescu : Domnisióra ?

Iustinianu : Care ?

Jeanu : Domnisiór'a Virginia.

Sempronescu : (salindu in picióre) Minti !

Jeanu : Sè me facu esecutoru de dare, déca nu graiescu adeveru !

Iustinianu : Moderéza-te, Arcadie ! Cine scie ce gluma va esi din acésta impartesire !

Sempronescu : (catra Jeanu.) Si cui a tramisu-o ?

Jeanu : Aice éراسi m'am caimacitu. Éراسi am gresitu titul'a. Eu am predatu epistol'a lui Ulpianescu . . .

Sempronescu : Si-apoi ?

Jeanu : Mai tardiu am bagatu de séma, cà aceea érá menita domnisorului Aureliu.

Iustinianu : (uimitu.) Mîe?

Jeanu : Da, da!

Sempronescu : Tie, tie! (Cu ironía.) Dar mode-
réza-te! Éta cà glum'a a esitu la ivéla!

Goronu : Dar glum'a pré s'a ingrosiatu.

Iustinianu : Nu întielegu nimica din ea.

Sempronescu : (seriosu.) Cu tóte aceste trebue
sè-mi dai o esplicatiune. Candu ti-am propusu glu-
m'a d'a escitá gelosi'a mireseloru nóstre, m'am incre-
diutu in tine, in caracterulu teu, in onestitatea ta.
Dar se vede, cà m'am insielatu. Tu ai abusatu de in-
crederea mea!

Iustinianu : Arcadie!

Sempronescu : Trebue sè-mi dai satisfactiune!

Goronu : Ér eu pretindu o lamurire. Vreu sè
sciú, cà fiitoriulu meu ginere, ce corespundintia póte
sè întretina cu o féta straina?

Sempronescu : Satisfactiune!

Goronu : Si mîe, càci ai petatu onórea familiei
mele. Ai compromissu pe fic'a mea.

Iustinianu : Bine, ve stau la dispositiune! Vi-
niti la domnisiór'a Virginia. Dins'a ve va puté dá des-
lucirea ceruta!

Sempronescu : Sè mergemu! (Sempronescu, Go-
ronu si Iustinianu esu.)

Scen'a IV.

Jeanu singuru.

Taci cà-i bine! . . . Din o incurcatura in alt'a si
mai mare! . . . Pe candu am gânditu se deslucescu
tóta treb'a, am incurcatu-o si mai tare . . . Acuma nu
numai ceialalti domni stau sè se ieie de capu, dar in-
ca si acestia s'au invrajbitu . . . De buna séma érași
am gresitu titulele . . . Mancá-le-arú vêrcolacii! . . .
Acuma dara toti stau gata sè se ieie 'n dinti . . . Nu-
mai eu am remasu in pace . . . Dar de voiu remané
inca multu in starea acést'a, nici de mine nu stau
bunu . . . Trebue sè-mi perdu mintile! . . . (Ese.)

Scen'a V.

Ulpianescu singuru.

Am patítu-o! . . . Am amblatu sè-mi capetu
unu postu, si éta m'am alesu cu unu duelu! . . . In
locu sè ajungu domnu mare, încâtu sè nu lucru nim-
ca, ci sè siedu numai pe divanu, fumandu din ciubucu
cá unu boeriu : éta trebue s'alergu pe campulu luptei,
sè me batu cu unu vrajmasiu, care e totu veninu si
focu, care vré sè me prepadésca . . . Si in casulu celu
mai bunu, déca nu va reesí a me espedá in lumea
cealalta, celu putinu me va batjocurí, me va face de
ocara, de risulu lumei; mi-va taiá nasulu . . . Si atun-
ce toti ómenii mi-voru puté dice cu totu dreptulu, cà
sum fara de nasu . . . Séu mi-va taiá o urechia. Auleo
Dómne, cum voiu mai merge apoi eu numai cu o ure-
chia sè facu curte in tóta duminec'a la fét'a protopo-

pului din Burta-mare, la bland'a si dragalasi'a Ange-
lica, sufletulu vietii mele?! . . . Cà déca vomu duelá,
de siguru voiu pati asiá; pentru cà eu de candu-su pe
lume n'am avutu alta sabia in mana, decátu bot'a . . .
Dar scie óre duelá dinsulu? . . . Ce bine ar fi déca
asiu puté sè aflu ast'a! . . . Déca asiu aflá, cà nu scie;
eu m'asiu face unu vitézu mare, m'asiu laudá cà am
omoritu in duelu o multíme de ómeni, cà mai bine
manuiescu sabi'a decátu multi ómeni pén'a, — si in
sfirsitu, atât'a i-asiu vorbí, pana candu s'ar spariá, si
ar tulí-o la fuga . . . Déca inse asiu audí, cà Movi-
lescu e unu duelantu bunu, atunce . . . atunce . . .
atunce n'asiu graí nici unu cuventu, ci m'asiu duce
p'ací, 'ncolo pana ce inca nu e tardiu . . . Me ducu se
intrebu de cine-va! . . . Fara nasu, si fara urechia?
. . . Mai bine sè me aperu, sè me luptu barbatesce . . .
Ba mai bine sè me caru d'aice de timpuríu!

Scen'a VI.

Cleopatra singura.

Neplacuta situatiune! . . . Si cum am ajunsu in
ea? . . . Prin usioretatea mintii mele . . . Dar mai a-
lesu prin neghiobí'a lui Jeanu . . . Eu nu sciú de ce
sunt in lume servitori prosti . . . A casa la noi in ora-
siu asiá de frumosu sciú sè indeplinésca astu-felu de
aventure picante, încâtu nimene nu le scie, cu atâtu
mai putinu barbatulu meu . . . Dar apoi mi-si alegu
ómenii candu i privescu in serviciu . . . Astu-felu de
omu neaplicabilu cá Jeanu n'ar puté stá la cas'a mea
nici dóue dile . . . Éta cum m'a incurcatu si acuma . . .
Ce compromissiu! Sè fiu insultata de unu copistu
notarialu, si sè nu me potu resbuná, pentru cà arm'a
mea se afla in man'a lui . . . Numai de n'ar sci barba-
tulu meu! . . . Sermanulu! Iubitóre si credinciósa ce
me crede, aflandu contrariulu, indata s'ar impuscá! . . .
Numai de n'ar sci barbatulu meu! Dar elu nu va scí,
càci Ulpianescu mi-a promis, cà nu me va compro-
mite, déca i voiu mijlocí unu postu . . . Si dicee! Nu-
mai sè-mi recapetu epistol'a!

Scen'a VII.

Cleopatra si *Rucsanda*.

Cleopatra : Ce bine, cà vii scump'a mea! Cu
mare doru te-am asteptatu.

Rucsanda : Si eu am doritu sè potu cu tine
conservá.

Cleopatra : Conversá! . . . Pré bine, éta ne aflámu
tocmai singure. Ai ceva de impartésitu?

Rucsanda : Da. Unu lucru fórte *incordandu*.

Cleopatra : Importantu? Me faci curiósa. Dóra
vr'o istorióra picanta.

(Va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —
(Urmare.)

XXVI.

Raportulu lui Lazaru.

In fine Lazaru luà cuventulu ;

— Spre a me aretá vrednicu de insarcinarea cu care domnulu marquis mi-a facutu onórea d'a mi-o increde, — dise elu, — a trebuitu sè studiezu pe nenea Lactance din intreitul punctu de vedere : alu probitàii miraculoáse, alu desinteressári fara parechia si alu virtutiloru sale supra-omenesci, pe cari contele Rahon are bunatatea ânimei de a le presupune lui. Indeplinii acést'a câtu se putù mai bine, si me potu laudá, cà rezultatulu a intrecutu tóte sperantiele mele.

„Sè incepemu, de cumva domnulu marquis va binevoí sè-mi permita, la desinteressare si la probitate.

„Nenea Lactance, acestu fenomenu neasemenabilu, e de dóue-dieci si cinci de ani intendantulu castelului, cu o léfa de patru sute de livre pe anu. Ast'a face diece mii de livre pe dóue-dieci si cinci de ani, de cumva scú calculá, si presupunendu cà vredniculu omu nu si-a permis nici odata abaterea cea mai mica. Sè considerámu interesele acestoru bani, daturile ce de siguru a primitu, si, spre a avé o cifra rotunda, sè admitemu unu totalu de cinci-spre-diece mii de livre economisate. Dar nenea Lactance, acestu cástigatoru precisu, a cumperatu tocmái in anulu trecutu o mica mosia in pretiu de cinci-spre-diece mii de livre, pe cari i-a si platitu in bani gata.

— Asiá, — intrerupse Saint-Maixent, — acést'a nu probéza nimica in contra lui, din contra . . .

— De siguru, domnule marquis, — response Lazaru. Dar ceea ce probéza ceva, este cà acésta asiediare pe fatia a baniloru, cunoscuta de contele Rahon cá de toti cei din giuru, are uniculu scopu de a ascunde altele mai multe de o importantia mai innalta, si pe cari bunulu apostolu le crede de totu secrete. Spre a le descoperi, a trebuitu nasulu meu de cane de vênátore, deprinsu a dá de urma si de a nu fi insielatu. E bine, aceste asiediári misterioáse se redica la sum'a rotunda de siepte-dieci si cinci de mii de livre.

— Siepte-dieci si cinci de mii de livre! — repeti marquisulu nu fara suprindere.

— Chiar atát'a!

— Esti siguru?

— Am dovedi . . . Domnulu marquis sè binevoíesca a-si aruncá privirea a supra acestei hârthfi, si va aflá acolo indicatiunile precise, cu numele „ómeniloru de paie“ insarcinati a fructificá capitalurile persónei nóstre, imprumutandu-le in sume mici tieraniloru si cu interese mari.

— Cum vedu, nenea Lactance se pricepe de minune!

— Ah! trebue sè se pricepa, de óra-ce — de dóue-dieci si cinci de ani — fura regulatu câte trei mii de livre contelui Rahon, fara cà contelui Rahon sè-i plesnéscá prin minte asiá ceva! Domnulu marquis cunoáscé acuma de ajunsu probitatea si desinteressarea acestui omu bunu.

— Da.

— Asiá dara sè ne intórcemu la moralitatea sa! Acestu omu evlaviosu, acestu micu santu, acestu omu rigurosu ale carui virtuti le citéza preotii din giuru, nu e nici mai multu nici mai putinu decátu unu Sardanapalu tieranescu, iubitoru ferbinte atátu alu secului frumosu, câtu si alu divinei butelie. Acésta moima urita, acestu bigotu cumplitu, care si-baga ochii cu modestia in pamentu candu intelnesce vr'o femeia, si care nu bé decátu apa rosia la mész'a ómeniloru din castelu, si-tine cu multu luxu o amanta, cá domnii cei mari, cá arendasii si financierii. Acésta Dulcinea, care se numesce Marinetta, siede in o casa la Charmottes, o mica jumetate de mila de aice. Elu i face vinituri si se imbéta la ea regulatu de trei ori in septemana. Doncel'a e cam negricioása, dar totusi e o bucatia de rege pentru unu taia-fuga cá elu.

— Pe cuventulu meu de onóre, — dise Saint-Maixent ridiendu, — inceptu sè me convingu, cà nenea Lactance e unu omu fórté completu.

— Ce va dice domnulu marquis, déca va sci tóte? — response Lazaru.

— Ce felu! mai este inca ceva?

— Credu dien, si inca partea cea mai frumoáa. Domnulu intendantu are pe spesele contelui Rahon, unu turnu de Nesle in miniatura.

— Unu turnu de Nesle! — repeti Saint-Maixent uimitu.

— Da. Acest'a e unu micu pavilonu situatu sub padure, la dóue impuscaturi de la marginea parcului. Contele nici odata nu intra acolo. Pavilonulu erá surupatu. Lactance a adusu din orasiu lucratori cá sè-lu rennoiésca, nu din afara, unde si-a pastratu aparintia sa ticalósa, ci din laintru. La provediutu cu niste mobile fórté bune, imprumutate din castelu; a implutu pivnitia cu vinu vechiu adusu din pivnitiele castelului; elu singuru are cheile lui, si din timpu in timpu, candu se simte in umórea d'a face nebunii, se imbuiba la niste saturnale estravagante in sociétatea unoru tigance, venite nu se scie de unde, si pe cari totu-de-una le afla in-de-mana. Éta buchetulu! . . . A séra l'am pânditu. Am vediutu si auditu totu ce se póte audí si vedé prin niste perdele stravedie. Acésta serbare mica durá pana la deminétia . . . Ce gândesce domnulu marquis?

— Eu gândescu, cà nenea Lactance este alu nostru cu mani cu picioare, si cà pavilonulu despre care mi-vorbesci, intr'o dí séu alt'a, mi-va devini fórté folositoru.

— Asiá dara domnulu marquis e multiamitu de mine?

— De totu. Ti-acordu unu tributulu meritatu de laude. Nu vorbí nimenuia de descoperirile tale, si sè lasámu pe Lactance a-si pastrá, câtu va trebúi, aureol'a sa nepetata.

Lazaru i promise, si Saint-Maixent lu-tramise sè se culce.

In diu'a urmatóre la prandiu, Annibal de Rahon vorbí pentru prim'a-óra inaintea sociéi sale si a frumoásei Olimpia despre necesitatea absoluta in care se aflá trebuindu sè faca numai decátu o calçtoria la Paris.

Contess'a devini pré palida si unu momentu ea se aflá fórté reu.

Ea adorá pe barbatulu ei dóra inca mai multu decátu in primele dile ale casatoriei lor; ei traira la

olalta fara 'nctare patru-spre-diece ani, si cu tóte cá contele i spunea, cá absinti'a lui va fi scurta, ea nu putea suportá ide'a unei despartiri.

— Voiescu sè te urmezu, — esclamá ea. Nici odata nu ne-amu parasitu inca. Déca unulu din noi s'ar departá, acést'a ar produce nenorocire pentru amendoi. Eu nu scú ce presimtire me face atenta.

— Dar ast'a e o nebunía, scump'a mea socia.

— Fia si nebunía! Dá acestu nume, déca vrei, vocei misteriose care vorbesce in sufletulu meu. Eu credu ceea ce-mi dice, si ti-repetu, vreu sè te urmezu.

Contele Rahon se incercá a convinge pe contes-s'a, cá ar fi unu ce fara intielesu a se espune obosele-loru unei caletorii, care in timpulu acel'a erá lungu si greu, si durá pana la Paris câte-va dile. Ne mai calculandu, cá mai tóta cas'a lui insotindu-lu la Au-vergne, ea nu va gasi otelulu loru din Paris in stare de a-o puté primí.

Contess'a nu voi sè aude nimicu, si fiindu cá barbatulu ei insistá, ea fu cuprinsa de o adeverata crísa nervósa, erupse in lacrimi, parasí mész'a si intrá in odai'a sa; unde Rahon o urná numai decátu.

Acolo elu se nisú a o liniscí prin cuvintele cele mai gingasie si mai pline de iubire; apoi dupa ce reesi, reluá érasí tes'a ce a sustinutu in sal'a de mancare si o desvoltá mai adaugéndu arguminte nóue.

Unulu din argumintele sale, si dóra celu mai puternicu, fu neputinti'a absoluta de a lasá singuru in castelu pe marquisulu de Saint-Maixent cu marquis'a de Chavigny, fara a compromite fórté pe acést'a din urma in ochii lumii.

Dar dómn'a Rahon respunse la acestu argumentu cá la cealalte, cá si femeí'a care nu voiesce a se lasá cá sè fia convinsa.

— Póte cá asiu recunósce cá ai dreptu, — respunse ea, — de cumva ar fi verb'a de o féta tinera fara esperintia, careia cea mai usióra neintieptiune i-ar puté atinge reputatiunea intr'unu modu nevindicabilu; dar Olimpia e maritata; ea cunósce lumea si scie cum trebue sè se pórté. Purtarea respectuósa si rece a domnului Saint-Maixent fatia de marquis'a, cá sè nu dicu nimica de onóra sa de gentilomu, ti-este garantia sigura, cá din partea lui nu ai nimicu a te teme. Cum e dínsulu inaintea nóstra, asiá va fi si in absinti'a nóstra. Increderea ce elu mi-inspira, este absoluta. Olimpia si elu, amendoi ni sunt rude. Ei se bucura de ospitalitatea nóstra. O impregiurare neprevédiuta ne silesce a-i parasí pe câte-va dile. Ei voru remané la olalta, dar sub supraveghiarea servitoriloru. Ce este mai simplu, mai naturalu? Eu nu vedu nimicu in ast'a, te asigurú, ce ar puté stérni clevețele lumci. Apoi pentru ce óre lumea s'ar ocupá de acesti bieti ómeni tineri, pe candu ei nu se ocupa de ea?

— Dar . . . — incepú Rahon.

Contess'a lu-intrerupse.

— In numele cerului, amiculu meu, — continuá ea iute, — sè nu incepemu o disputa de prisosu. Ai gasitu in mine pana in diu'a de astadi o femeia blanda si supusa. Mi-place a te ascultá, cáci vointiele dtale totu-de-una sunt drepte; dar astadi, pentru prim'a-óra in viét'i'a mea, nu voiu cedá. Departéza pe marquisulu, nu-mi pasa, séu tramite pe Olimpia intr'o manastire pe câte-va septemani, de cumva nu te temi cá vei ofensá pe amendoi prin o neincredere ne-

meritata, dar nu te mai gândí a plecá fara mine . . . asiu muri. Remái dar, séu si eu te voiu insoti.

O resolutiune facuta si formulata intr'unu modu atátu de lamuritu erá nerestornabila. Contele Rahon sciea acést'a; incetá de a se mai opune, si de si cu parere de reu, elu cedá.

Candu elu se cobóri, Olimpia si marquisulu au parasitu deja sal'a de mancare, si se aflau in salonu la olalta, dar fara a paré sè se ocupe cátu de putinu unulu de altulu.

Tiner'a femeia, standu in umbra adánca a unei feresti, se ocupá de o lucrare de tapiséria.

La cealalta margine a odaii fórté mari, marquisulu cetea cu atentiune incordata unu tomu de La Calprenede. Contele de Rahon li spuse, cá contes-s'a si-a cástigatu processulu si cá-lu va insoti in caletoria.

La acést'a noutate frumós'a Olimpia si-inchiná capulu pe tapiseri'a dinaintea ei, si prin acést'a miscare si-ascunse fati'a devenita de odata ros'a víua. Ide'a cá díns'a se va aflá singura in timpu de mai multe dile lungi si de nopti inca si mai lungi cu marquisulu, facú cá totu sangele sè i se urce in fatia din anim'a sa.

Saint-Maixent si-muscá mustéti'a blondina, spre a fatiari unu surisu fara voia, cam cá si acel'a ce a trebuitu sè se ivésca pe buzele ironice a le lui Mefistofeles, candu acestu geniu de reu a vediutu, cá Dr. Faust i va apartíne de totu.

Ni ajunge sè cunóschemu planurile de vítoriu concepute in crerii marquisului, si extremele mijlóce de actiune puse in servitiile acestoru planuri, cá sè intielegemu cá departarea castelaniloru de Rahon avea sè-i faca cea mai frumós'a parthía si a-i liberá pe Olimpia.

In cátu pentru elu, nici o umbra de indoiéla nu se redicá in spiritulu seu. Elu avú numai decátu asiguranti'a succesului.

Pregatirile caletoriei proiectate se incepura in acea di, si durara patru-dieci si optu de óre.

A trei'a di deminét'i'a contele si contess'a plecare.

Saint-Maixent le dise adio cu espressiunile cele mai vífi de gingasia si de recunoscintia pe budie, dar cu unu cugetu uritu in anima.

Acelu cugetu erá acest'a:

— Déca ei nu s'aru mai puté rentórcé!

XXVII.

Planulu.

Dupa aceste Saint-Maixent numai decátu domnu pe terenu, va sè dica singura cu marquis'a de Chavigny, si vediú cá rolulu seu va fi multu mai greu de jucatu decátu cum crediuse la inceputu, si greutáti neprevédiute i se ivira in cale.

De siguru i parea usioru a face curte unei femei frumóse, pe care amorulu seu propriu de seducatoru emeritatu i permitea a o crede bine dispusa pentru elu; scimu deja, cá de la sosirea sa in castelu dínsulu a fostu galantu si prevenitoru numai fatia de contes-s'a, si cá frumós'a Olimpia n'a primitu de la elu decátu dovedile constante ale nepasării celei mai rafinate.

Cum sè faca elu acuma, fara sè se compromita, o saritura atátu de repede, si dupa o recéla atátu de

mare, cum sè jõe naturalu unu rolu de amantu de totu inamoratu?

Marquisulu nu putea, fara d'a riscá sè compromita totulu, sè proceda pe iute si sè faca o declarațiune mai nainte de a trece prin transitiuni dirigiante cu istetime.

Acest'a erá usioru. Trebuiá sè petruna in ânim'a fortaretiei asediate prin niste incungiuururi intiepte, dar fara sè intardie multu, càci timpulu erá pretiosu si cine putea sci câtu avea sè dureze absintia contelui si a contesei?

Sè-si încépa lupt'a indata; sè-si demasce bate-riile un'a dupa alt'a; in fine sè se grabésca cu o mesura intielépta, eschidiendu ori ce grabire de prisosu, — éta care trebuiá sè fia tactic'a lui Saint-Maixent!

Dar abia puse in miscare manevrele sale strategice, indata observá cà va avé sè duca o lupta grea.

Dómn'a Chavigny, de dóue ori cocheta in dupl'a sa calitate de fic'a Evei si de femeia frumósá, se simtia fórté ofensata prin nepasarea marquisului, càci i pareá a observá cà acea indiferintia erá mai multu afectata decátu reala; dar ea nu avú inteligintia desutulu de petruniatóre spre a ghici adevératulu motivu, si indata-ce vediu, cà Saint-Maixent face primele apropiári, ea decise a se resbuná si de a-si face placerea unei mici vendette femeiesci, jocandu la rëndulu ei o comediá de indiferintia, pe care inse nu o simtia de felu.

Femeile sunt mai tóte nascute acritie bune, (se 'ntielege, cà la orasiu,) si in genere esceléza in rolurile, pe cari le place a le compune cu ingrigire.

Departé de a refusá cu o rusinare de risu apropiári de cari amu vorbitu, ea le intimpiná cu incantare si parú a le considerá cà niste probe curate si simple de amicia buna, ceea ce descuragiá fórté pe marquisulu.

Dómn'a Chavigny admise indata pe Saint-Maixent pe langa sine pe unu picioru de familiaritate mai intima; ea i dicea „verulu meu“, de si legatura de rudenia care i unia erá fórté subtire; ea i aretà, cà nu se teme nici de órele lungi de convorbire in castelulu salonului si in salele de verdétia ale parcului, nici in lungile preamblári calare prin padure, dovedindu-i astu-felu prin acésta incredere mai cá ofensátóre, cà nu-lu primesce decátu de amicu, cà nu se póte teme din partea lui de nici unu escessu alu galanteriei, si cà de cumva ar avé curagiulu sè-i vorbésca in altu stilu decátu acel'a in care vorbesce fratele cu soru-sa, ea l'ar refusá absolutu sè-lu intieléga.

Repetimu, cà esecutiunea fu admirabila si de unu naturalu atátu de perfectu, încátu in loculu lui Saint-Maixent ori cine s'ar fi lasatu a fi prinsu; inse tinerulu acest'a, in urmarea multeloru aventuri ale trecutului seu, avea o mare cunoscintia, de nu a ânimeloru femeiesci, celu putinu a apucaturiloru acestora; elu ghici fara multa greutate joculu marquisei si decise a-lu nimici prin vr'o lovitura de maestru, prin care va câstigá parthi'a.

Dar parthi'a erá grea. Positiunea luata de frumós'a Olimpia mai cà erá cu neputintia de a se puté ocupá; nu proverbu vechiu si intieptu a disu: „Nu sunt surdi mai rei decátu aceia, cari nu voiescu sè auda!“ In adevéru, cum sè sioptesci cuvinte de amoru la urechi'a unei femei, care le asculta rídiendu, si le

intimpina cà unu jocu de spiritu si nu-ti face onórea d'a le luá seriosu si d'a se iritá!

O septemana intréga trecú asiá, si Saint-Maixent, in butulu tuturozu incercáriloru sale necontentu rennoite, nu se afá innaintatu mai tare, decátu la primul pasiu.

Iritatiunea lui in contra Olimpiei se mariá repede.

— Nebuna prósta! — si-dise elu, — copila de risu si retinatóre, simtiu bine cà ea me iubescé — (cum ar putea fi altfelu?) — si cà sè resbune miclele impunseturi ale amorului seu propriu, ce am fostu silitu sè-i facu in contra vointiei mele, se inderetnicesce in comedi'a sa nebuna! Nu e cu putintia sè lasu, cà lucrurile sè se continue asiá; timpulu trece; contele si contess'a potu sè sosésca de la Paris. De cumva inainte de rentórcerea loru nu me voiu puté intielege, totulu va fi compromis. Nu mai potu siovaí, asiú perde cà siguru viitorulu de care visezu. Trebue sè me apucu de lucru!

In aceea-si séra Saint-Maixent, profitandu de creditulu ce i-a deschisu Rahon, cerú cinci sute de luisdori intendantulu Lactance, care i dadú cu formulele cele mai umilite de respectu si cu fatiarirea cea mai mare de devotamentu.

Primindu acésta suma, marquisulu avú cu servitorulu urmatórea convorbire:

— Lazaru, — i dise elu, — nu-ti pare tic, cà te ruginesci in liniscea cea mare a vietii patriarcale ceducemu?

— Ah! — respunse ex-amantulu Simionci Raymond, — nu sciu déca ruginescu, si n'asiú siovaí a crede acést'a, de cumva domnulu marquis mi-ar intári-o, dar sciu bine cà vietia acésta liniscita are partea sa buna. Me prefacu, devinu mai grasu, si apoi — spunendu lamuritu — este fórté placutu a-si díce sé-r'a, culcandu-se, cà in diu'a urmatóre nu va fi nici prinsu, nici spendiuratu.

— Ai dreptu, — continuá Saint-Maixent. — Dar eu te vedu cu durere, compromitiendu in trandavia stralucitele calitáti de actiune, de cari natur'a te-a facutu partasiu, si pe cari mi-place sè le recunoscu.

Lazaru si-scarpená capulu si aretà neplacere.

— Si mie mi-pare reu de ast'a, domnule marquis, — murmurá elu, — dar ce sè facu? Aice ne aflámu in o casa de Cocagne; fire-ar intieptu a o parasi si a fugí dupa aventure cà de alta-data?

— Eh! cine ti-vorbesce de parasire? Credi dóra, cà domnulu teu si-a perdutu mintile?... Dar de cumva vr'una din aventurile bunului timpu trecut ne-ar gasí aice, ce ai díce tu?

Lazaru si-innaltia capulu; ochii lui straluciau, si narile lui latite scósera unu felu de rinchesare.

— Ah! la draci! — esclamá elu, — asiú dice, cà e binevenita! Nu-mi voiu permite a intrebá pe domnulu marquis, inse mi-pare, cà e ceva deja.

— Si nu te 'nsieli.

Privirea servitorulu esprimá curiositatea cea mai viua.

Saint-Maixent continuá:

— Va sè dica, te regasescu plinu de zelu si de resolutiune, cà mai de multu.

(Va urmá.)

S A L O N U :

Calindarul septemanei.

Dumin.	1 13	E. 6 d. P. a orbului. pr. Ieremie.
Luni	2 14	ad. rel. s. Atanas. s. m. Esper.
Marti	3 15	ss. mm. Timoteiu, Maura, Diodor.
Mercuri	4 16	s. m. Pelagia, c. p. Ilarion.
Joi	5 17	Innaltierea Dlui. s. mm. Irina.
Vineri	6 18	dr. Iov. cc. Mamant, Pacomiu.
Samb.	7 19	amint. semn. crucii. s. m. Acaciu.

Cronic'a resboiului.

(II.) Evenimentele petrecute in septemanile trecute in orientu ne silescu, cá in locu de titlulu „Oglind'a Inmei“ de acuma inainte sè punemu in fruntea acestoru sire cuvintele de susu. Atentiunea lumii in-tregi-este atintita spre câmpulu de resboiu. Acolo se reflectéza purtarea si celoralalte natiuni. Deci, cá simplii cronicari, vomu inregistrá in acésta rubrica in-templările mai importante.

Mai mainte de tóte, trebue sè facemu unu scurtu istoricu alu acestui resboiu. Acésta hotarire mai bine se póte traduce in realitate, déca vomu publicá — in cátu ni va fi cu putintia — documintele principale relative la lupt'a ce s'a inceputu. Scopulu nostru nu este d'a face politica, ceea ce unei foi beletristice si enciclopedice nici nu-i este permisu la noi; ci numai d'a aduná date istorice si d'a insirá faptele implinite.

Cele intemperate pana la erumperea resboiului: rescóla popóreloru slave din imperiulu ottomanu, conferinti'a din Constantinopole, protocolulu din Londra etc. sunt cunoscute de cetitorii nostrii.

Incepemu dar cu plecarea tiarului la armat'a sa concentrata in Besarabi'a russésca. Sosindu tiarulu la Chisineu (capital'a Besarabiei russesci), numai decátu a plecatu cu trenulu la Ungheni-russesci, unde sosí la 23 aprilu, la 5 óre dupa miédia-di.

Tiarulu la Ungheni. Unu corespundinte alu diuarului „Curierulu“ din Iasi scrie, cá indata dupa sosire, tiarulu fu intimpinatu de maresialulu Moruzi cu panc si sare, ér de mai multe dame cu buchete mari de flori. Multiamindu acestora, tiarulu intrá in sala garei, unde lu-asteptá comisiunea delegata de guvernulu românú, cá in numele Domnitorului Carol I sè salute de buna venire pe imperatulu tuturor Rusiloru. Comisiunea acésta fu compusa din Pr. S. mitropolitulu Iosifu din Iasi, prefectulu judetiului dlu Vasilie Gheorgianu, primulu presiedinte alu curtii de apelu dlu Ney, presiedintele curtii dlu Antoniu, primarulu Iasiului dlu Pastia si locu-tiitorulu presiedintelui comitetului permanentu alu judetiului Iasi dlu Raducanu Botezu. Tiarulu vediendu pe mitropolitulu, si-luá casé'a de pe capu, si dupa o mica salutare primi — prin dlu Jacobson, consululu russy din Iasi — recomandatiunile mitropolitului Iosifu si a flacarui membru din delegatiunea romana. Dupa acésta mitropolitulu rostí tiarului urmatórea intimpinare:

Maiestate!

„Fericit'a sosire a Maiestátii Vóstre Imperiale langa hotarele Romaniei, a acestei tieri ortodoxe, a

careia Biserica de secole s'a bucuratu de protectiunea bine-voitóre a augustiloru suverani, gloriosii vostri stramosi ortodoxii monarhi ai puterniceii imperatii a Russiei, ne procura si nóue astadi fericit'a ocaziune de a supuue Maiestátii Vóstre omagieile nóstre si respectósele felicitári de buna venire, atátu din partea clerului Bisericéii Romane, cátu si din partea reprezentantiloru autoritatiloru laice, ce impreuna suntemu veniti inaintea Maiestátii Vóstre pentru acestu sfsirsitu.

„Suntemu pe deplinu convinsi, Maiestate, cá acele-si bine-voitóre dispositiuni mostenite de la gloriosii vostri stramosi pentru Romaní'a si Biserica ei, anima si pe Maiestatea Vóstra imperiala, si ve voru animá in totu-de-una pentru glori'a Bisericéii lui Dumnedieu in genere si a Maiestátii Vóstre in parte.“

Tiarulu, in totu timpulu acestui discursu, tintu in limb'a romána, statú unu pasu dinaintea Pr. S. S. Mitropolitului, avendu in drept'a sa pe mostenitorulu tronului, ér in stâng'a pe fratele seu marele duce Nicolae Nicolaevici, langa care statú fiulu acestuia tinerulu Nicolae Nicolaevici. Suit'a imperatulu compusa din generali, intre cari betranulu Nepokojzsky si diplomatulu generalu Ignatieff. Dupa ce Pr. S. Mitropolitulu sfsirse discursulu, Imperatulu respunse:

„Sunt fórté multiumitu a Ve vedé. Cunoscú tié-r'a Vóstra, cáci de mai multe ori am venitu pe acolo. Intru si acuma, inse cá si alta-data nu cá inimicu, ci ca amicu. Ve multiumeseu pentru bun'a venire.“

Aceste cuvinte rostite fiindu rusesce, au fostu traduse in limb'a romana de dlu consulu Jacobson.

Tiarulu vediendu apoi pe primarele dlu Pastia, incinsu cu bráulu tricoloru, lu-intrebá : „Poznaiesiu po rosco“, ér dlu Pastia respunse cá nu.

Tiarulu trecú apoi prin altu salonu afara, si asiediandu-se cu marele duce Nicolae intr'o trasura cu 2 cai albi, plecá spre a inspectá armat'a asediata pe sieşulu Ungheniloru. Ajungédu in raionulu armatei, incalcá Tiarulu si sub sunetulu musiciloru militare si strigári de „Ura!“ din gátulu a 20,000 luptatoru, trecú repede dinaintea fronturiloru regimentelor, escadrónelor si bataliónelor si bateriilor armatei. Apoi oprindu-se in mijloculu armatei, se adresá catra comandantii si soldatii, felicitandu-i de buna sosire, le urá o caletoria fericita si o reusita deplina, si dise cá spera, cá armat'a sa, cá totu-de-una asiá si acuma, va dá probe de vitejía si disciplina. Dupa acésta lasá imperatulu sè defileze intrég'a armata dinaintea sa.

Acésta revista terminandu-se si Tiarulu reiu-tornandu-se la gara, luá pe peron adio de la mai multi generali, dintre cari a sarutatu pe generalulu Vanovsky, siefulu corpului alu 12-lea, si strinse man'a la alti trei generali, dicédu-le cá contéza pe zelulu, activitatea si vitejía loru.

La órele 6 ³/₄ sér'a se întórse Tiarulu la Chisineu.

In alta dí, la 24 aprilu, s'a publicatu :

Manifestulu de resboiu alu Tiarulu, care —

dupa traducerea „Timpului“ din Bucuresci — suna astu-felu :

„Credinciosiloru nostrii supusi le este cunoscuta viu'a interessare cu care totu-de-una amu privitu sôrtea crestiniloru asupriti din Turcia. Dorinti'a de a imbunatatî sôrtea loru intrég'a natiune rusa o impartasesce si acum este gata cá sê aduca nóue jertfe pentru usiurarea sortii crestiniloru de pe peninsul'a balcanica.

Viéti'a si averea crestiniloru nostrii supusi totu-de-una ne-au fostu scumpe. Intréga-ne Domni'a e dovéda de necurmat'a nóstra parintésca ingrigire ; de a pastrá Russiei binecuventarile pacii. Acésta ingrigire ne-a condusu totu-de-una de la inceputulu tristelorü intemplári din Bosnia, Hertiegovina si Bulgaria.

Inainte de tóte ne-amu pusu de scopu, cá prin negociári pacinice, in comunu acordu cu aliatii si amicii Nostrii, cu marile puteri europene, sê isbutimu a imbunatatii sôrtea crestiniloru din orientu.

In cursu de doi ani amu staruitu din tóte puterile spre a induplecá pe Pórt'a a introduce reforme, cari sê scutésc'a pe crestiniá Bosniacii, Hertiegovineni si Bulgári de asupririle autoritatiloru locale.

Introducerea acestoru reforme de la sine urmá din obligamentele, pe cari de mai nainte Pórt'a le luase serbatoresce fatia cu tóte puterile Europene.

Ostenelile nóstre, de si spriginite de remonstratiunile facute dimpreuna cu celelalte puteri, nu ne-au dusu la scopulu doritu.

Pórt'a a remasu neinduplecata — intru a refusá netedu ori ce garantia, care ar puté fi spre asigurarea crestiniloru si au a primitu hotaririle conferintiei din Constantinopolu, care nu erau conduse de alta dorintia, de cátu de a face intrebuintiare de tóte mijlócele de conciliatiune spre induplecarea Portii.

Amu facutu puteriloru propunerea de a drege unu protocolu deosebitu, care sê cuprinda conditiunile esentiale ale conferintiei din Constantinopolu si sê provocámu Pórt'a, cá sê adereze la actulu internationalu, care are insemnatatea celei mai din urma din pretentiunile nóstre pacinice.

Asteptárilu nu s'au implinitu. Pórt'a nu a cedatu dorintiei unanime a Europei crestine ; nu a aderatu la hotaririle protocolulu.

Dupa ce astu-felu tóte staruintiele pacinice s'au sleitu ; ingamfat'a incapatinare a Portii ne silesce la fapte hotaritóre. Consciinti'a de echitate si de demnitate ne-o impune acést'a. Prin refusulu ei Pórt'a ne silesce a recurge la mijlóce siluice.

Convinsi de dreptatea causei nóstre, avendu prin urmare incredere in mil'a si ajutorulu lui Dumnezeu : dámu de scire credinciosiloru nostrii supusi, cá momentulu, pe care lu-prevedeamu, candu am graitu acele cuvinte la cari intrég'a Russia a respunsu in unanimitate, éta acum a sositu.

Am fostu aretatu atunci hotarirea nóstra de a procedé independentu, indata ce vomu vedé cá e de trebuintia si cá onórea Russiei ne-o impune : astadi, cerendu bine-cuventarea Ddiésca a supra vitejiloru nóstre ostiri, le poruncimu cá sê trecá granitiile turcesci.

Datu in Chisineu, aprile 24, anulu mantuirii 1877, ér alu stapanirii nóstre alu 23-lea.

Alessandru.“

Totu in diu'a aceea, marele duce Nicolae, comandantulu supremu alu armatei russesci, a adressatu urmatorulu :

Ordinu de resboiu trupelorü armatei active, ce lu-publicámu dupa traducerea „Telegrafulu“ din Bucuresci :

„*Cuarterulu Generalu*

Chisineu 12/24 aprile 1877.

De sute de ani apésa jugulu turcescu pe fratiü nostrii crestini.

Amara e rob'i'a lorü. Totu ce e scumpu omulu, Sant'a religie a lui Christu, numele onestu, avere : câstigata prin sudóre si sange, totulu este batjocoritü, profanatu de catra necredinciosi.

N'au pututu suferi nenorocirile ; s'au resculatu contra opresorilorü, si éta acum doi ani de candu curge sangele crestinescu ; orasiile si satele sunt arse ; averea predata, femeile si ficele desonorate, poporatiunea unoru locuri pana la unulu macelarita.

Tóte staruintiele monarhulu nostru si ale guverneleru straine pentru imbunatatirea traiulu crestiniloru au remasu infructuóse.

Mult'a rabdare a Tiarulu nostru liberatoru s'a sfirsitu.

Ultimulu cuventu alu Tiarulu a disu : Resboiulu Turciei e declaratü ! Comandamentulu armatei mie mi-e incredintiatu.

Nóue ne-a cadiutu sortii a implini voi'a Tiarulu si sant'a delegatiune a strabuniloru nostrii.

Nu pentru cuceriri mergemu noi ; noi mergemu in ajutorulu fratiloru nostrii batjocoritü si opresati si spre aperarea religiei lui Christu.

Asiá dar, inainte ! Caus'a nóstra e santa si cu noi e Ddiéu.

Sunt incredintiatu, cá fia-care, de la generalu pana la soldatulu din rënduri, si-va implini dator'i'a sa si nu va rusiná numele rusescu. Fia pentru tin'a nóstra acestu nume totu asiá de ingrozitoru cá si in timpurile trecute. Sê nu ne oprésc'a nici obstacolile, nici greutátile si lipsele, nici tenacitatea inamiculu. Inse pacinicii locuitorü fia de ori ce religie, fia de orice nationalitate, precum si averea lorü sê fia pentru noi inviolabila. Nimicu nu trebue sê fia luatü fara plata, nimeni nu trebue sê-si permita arbitrariulu.

Astu-felu ceru eu de la toti si fia-care cea mai severa regula si disciplina : si acésta este tar'i'a nóstra chezas'i'a succesulu, onórea numelü nostru.

Amintescu trupelorü cá, trecëndu fruntari'a nóstra, noi intrámu in Roman'i'a, Tiéra din timpurile cele mai vechi nóue amica, pentru liberarea careia s'a versatu nu putinu sange rusescu. Sunt incredintiatu, cá acolo noi vomu intimpiná aceea-si ospitalitate, pe care au gasit'o strabunii si parintii nostrii.

Ceru cá in schimbulu acestoru sentimente, tóte gradele sê resplatésca fratiloru si amiciloru nostrii cu amicitia perfecta, cu padirea regulelorü stabilite la pi si cu ajutorulu desinteresatu contra Turcilorü. Ér candu va fi nevoie sê le apere averea si casele lorü ca ale nóstre proprii.

Sê se citésca acestu ordinu la tóte companiele, escadrónele sotniele si bataliónele !

(Semnatu.) Comandantu siefu, Inspectoru generalu de cavaleria si ingineria,

Nicolae.“

Intrandu trupele ruseseci in Romani'a, s'a adresatu urmatorea :

Proclamatiiue catra poporul romanu !

Locuitori Romani !

Prin porunca M. S. Imperatului tuturor Rusilor, armat'a sa, ce sub a mea comanda e insarcinata de a combate in contra Turciei, intra adi in tier'a voastra, care nu pentru antaia-data a intimpinatu cu bucuria ostirile ruseseci.

Vestindu-ve acesta, ve declaru ca venimu la voi ca vechi prietini si voitori de bine. Nadajduiescu a gasi la voi aceea-si sufletesca primire, care a aretatu-o strabunii vostri ostiriloru nostre in trecutele resbele, ce le-am avutu cu Turcii. Din partea mea, conformandu-me porunciloru Imperatescei Sale Mariri, pre Imaltului meu frate, socotu de a mea dator'a a face cunoscutu, vone Romaniloru, ca trecerea ostiriloru nostre prin tier'a acest'a, unde voru sta numai vremelnicu, nu trebuie nici de cum se ve turbure, guvernulu vostru fiindu consideratu de noi ca unu guvern amicu.

Ve invitu dar prin acest'a a urma in pace indeletnicirile vostre, si a usura armatei chipulu de a satisfice nevoile si trebuintiele sale. Totu de-odata am luat tote mesurile, pentru ca ori-ce s'ar da armatei se fia platitu fara intardiare si pe intregulu de catra cassieria militara.

Ve este cunoscutu, ca armat'a Maiestatii Sale se vestesce prin puternic'a disciplina; sunt incredintiatu, ca ea si-va pazi cinstea in mijloculu vostru; ostirile nostre nu ve voru turbura liniscea si voru respecta legile, persoanele si averile cetatieniloru pacinici.

Romani! Stramosii nostri si-au versatu sangele pentru libertatea voastra. Me socotu in dreptu a ve cere concursulu pentru armat'a care trece prin tier'a acesta, spre a da mana de ajutoru chinutiloru crestini de peste Dunare, a caroru nenorocire a atrasu nu numai compatimirea Rusiei, ci chiar a Europei intregi.

O circulara a lui Gorgiacoff, adressata ambasadoriloru Rusiei pe la puterile mari, aduse apoi la cunoscentia diplomatiei resboiulu declarat de Rusia Turciei, motivandu-lu cu argumintele din manifestulu Tiarului.

Port'a, in urmare a acesteia, la 25 aprile adresa si dins'a o circulara catra ambasadorii sei de pe langa cabinetele straine, prin care demonstra, ca n'a provocatu de locu pe Russia, si ca a incercatu se dea satisfactiune cereriloru mariloru Puteri. Ea invoca tractatulu din Paris si termina facendu apelu la mediatia Puteriloru garante.

Mai trebuie se adaugemu, ca marele viziru a adressatu indata principelui Carol doue de pesie, spre a-si intruni armat'a cu a Turciei in contra Rusiloru, — ceea ce anunciaramu si in nrulu trecut. Inse guvernulu a respunsu, ca Romani'a vre se remana neutra. Si corpurile legiuitoare aprobara acest'a.

Si cu aceste amu incheiatu inregistrarea documentelor de pana'acuma. Amu mai ave se insiramu aice conventiunea incheiata intre guvernulu romanu si intre consululu rustru din Bucuresci pentru trecerea armatei prin Romani'a; acest'a inse fiindu pre lungu, nu pote se intre in colucele nostre. De va fi cu putintia vomu face din elu unu estrassu.

Scirile mai noue se resuma in urmatoarele : Russi au ocupatu mai alesu positiunile de la : Rieni, Galati-Barbosi si Braila, unde se crede ca voru face podulu peste Dunare. Turcii se marginescu a se aperi in forteretiile loru, si nu voru trece Dunarea. Russi nu voru intra in Bucuresci. Peste cate-va zile ei voru trece Dunarea si apoi va urma prim'a batalia.

CE E NOU ?

Maj. Sa regina Elisabeta va pleca in 23 maiu n. la Ischl si va remane acolo pana la finea lui iunie. Luncele juliu si augustu le va petrece dimpreuna cu archiducesa Maria Valeria in Posenhof si Faldafing, de unde apoi er va veni la Ischl si va remane pana cu finea lui septevre.

Corpurile legiuitoare ale Romaniei s'a deschisu la 28 aprile prin unu Cuventu de tronu forte patrioticu alu Domnitorului. In acest'a, accentuandu-se situatiunea grea a Romaniei, se dice, ca activitatea corpuriloru legiuitoare va fi a se concentra a supra unei trebuintie de astadi : salvarea tierii-si a institutiuniloru ei, si in urmare a acesteia face apelu la infratirea partideloru, apoi se incheia prin urmatoarele cuvinte : „Catu pentru mine, dloru senatori si dloru deputati, fiti siguri ca-mi voi face dator'a. Din diu'a de candu am pusu piciorulu pe acestu pamentu, am devinitu Romanu. Din diu'a de candu m'am suitu pe acestu tron, ilustratu prin atatia mari si gloriosi Domni, cugetarile loru au devinitu marea gandire a domniei mele : realtiarea Romaniei, implinirea misiunii sale la gurele Dunarii, si mai pe susu de tote, mantinerea drepturiloru ei ab antiquo, aperiarea integritatii hotareloru ei. Si intru indeplinirea acestei sante datorii, fia bine incredintia tier'a mea, ca in capulu junei si bravei nostre armate, voi sci a plati cu persoana mea !“ In primele siedintie ale corpuriloru legiuitoare s'a votatu invoiela ce guvernulu romanu a facutu cu celu rustru pentru trecerea trupeloru ruseseci prin Romani'a.

Studentii romani din Paris au adressatu diuareloru romane urmatorea comunicare : Evenimentele grave, ce se desfasura in Orientu in anxietatea generala si care amenintia prin violentia loru liniscea tierii nostre, au desceptatu in animile tinerimei romane din Paris tote preocupatiunile ce nascu dintri' unu ardentu patriotismu. — La cele d'antaiu sciri de natura a sdruncina pacea si prin urmare prosperitatea tierii, toti Romanii din Paris s'au intrunitu intr' unu singuru gandu, acel'a de a fi gata a-si face dator'a pana la unulu in momentul candu serviciile loru voru fi cerute pentru aperiarea camineloru stramosiesci. — Animate de aceste simtieminte, ei au voitu a remane strinsu legati intre dinsi pentru a pute respunde intr'unu singuru glasu la chiamarea tierii. Intr'acestu scopu ei au decisu ca o delegatiune, alea din sinulu loru se se tina in curentulu evenimentelor, se avizeze la modulu celu mai nimeritu de a da concursulu loru, se se ocupe de mijlocele materiale pentru plecare ca se fia gata cu totii a-si implini cu santientia dator'a, candu ora va sosi. Avendu credintia in providentia strabuniloru lor; convinsi de patriotismulu si curagiulu ce va desvalu tier'a intraga; plini de incredere in perspicacitatea si esperintia

acelor ce au periculós'a onóre de a conduce destinele tierii; sperandu inca in justiti'a Europei, ei striga: „Traiesca Romani'a libera si independenta!“ Membrii delegatiunii: C. Cantacuzinu, A. Lambrioru, G. Panu, I. Craciunescu, C. M. Mironescu.

Unu incendiu infricosiatu a eruptu in 29 apr. in Fanarul din Constantinopole, care prefacuse in cenusia 600 de casi.

Tiarulu Russiei a daruitu principelui Nichita ordinulu st. Georgiu pentru bravurele si rezultatele obtinute in resbelulu cu turci.

Gradina Grigori Ghica Voda. Piatia din Iasi, in care s'a ridicatu de curendu unu monumentu in memori'a Voevodului Martiru Grigore Ghica, s'a ingraditu si s'a plantatu cu arbori prin ingrigirea Primariei spre a se transformá intr'o gradina frumósá. Bani cheltuiti pana acum s'a adunatu prin subscriptiuni de la patrioticulu si generosulu publicu din Iasi, care nu se dá nici odata inderetu candu se apeleza la elu pentru asemenea acte. Aflámu totu deodata cu placere cá Primari'a a numitu o comisiune, compusa din barbati competinti, care sè-si dea pareerea, cum trebue facutu pedestalulu pe care se va asiediá bustulu lui Ghica Voda, celu actualu fiindu fórte departe de ceea ce aru trebú sè fia. (Cur.)

Literatura.

Carti nóue: „Gramatic'a francesá“, partea prima, de M. F. Damé, I volumu, editiunea Socecu in Bucuresci, — „Esercitiuri francesé“, dupa gramatica, partea I, de M. F. Damé, editiunea Socecu in Bucuresci, — „C. Negri“, studiu a supra vietii, faptelor si scrierilor acestui ilustru barbatu, de G. Misailu, in Bucuresci, — Hamlet, printiulu Danimareei, de V. Shakespeare, traducere in versuri de Adolfu Stern in Bucuresci. — N. Scurtescu. Teatru: Rea Silvia, Despotu Voda. Editiunea a dóu'a. Bucuresci. — „Mandrinu“ capitanulu banditiloru, novela de dn'a Clemence Robert, tradusa de Petra-Petrescu. Sibíu 1877.

Istori'a universale a bisericeii ortodoxe. Unu invetiatu francesu, P. Wladimiru Guétté, a inceputu sè scria o lucrare de mare pretiu si a nume: „Istori'a bisericeii ortodoxe de resaritu.“ Totulu va cuprinde 10 tomuri, din cari pan'acuma au esitu 3. Din lips'a de mijlóce inse fu silitu a suspendá publicarea ulterioára si facu unu apelu catra lumea ortodoxa, spre a-i vini intru ajutoru. Din Romani'a inca i s'a tramisu unu ajutoru considerabilu, ceea ce a indemnatu pe autoru a dedicá tomulu alu 4-le „bisericeii romane.“

Diurare nóue: „Vestea“, diuaru politicu poporalu, Bucuresci, — „Saténulu“ diuaru politicu, apare in trei ori pe septemana.

T e a t r u.

Una depesia sosita mai la incheierea foiei ni anuncia: cá societatea teatrala Petrescu a datu in Biserica-alba patru represntatiuni cu unu succesu escelentu. Publiculu romanu a fostu incantatu peste mesura. Sambata societatea va jocá in Oravitia.

Dlu Alessiu Solymosi, comicul escelentu de la teatrulu poporalu din Budapesta, — precum cetimu in diurile straine, — a scrisu pentru acelu tea-

tru o piesa poporalá cu cantece in 3 acte, intitulata: „Cuitu.“ Subietulu e scosu din viéti'a poporului romanu din Transilvani'a, ér music'a e compusa de Allaga. Sè dice, cá acest'a piesa e scrisa in favorulu romaniloru si e lipsita de ori ce simtieminte anti-nationala, — ceea ce ne-a si indemnatu a luá cu placere o scurta notitia.

M u s i c a.

Dsiór'a Dudos, o artista romana, despre care s'a mai vorbitu in fói'a nóstra, candu s'a raportatu despre o siedintia publica a Societáti „Romani'a Juna“ din Viena, — acuma petrece la Bucuresci, unde debutéza in concerte cu multu succesu. Dsiór'a Dudos se afla in primavér'a vietii sale; ea numera abia optu-spre-diece rose si datoréza perfectiunea sa (in pianu) conservatorului vienesu, in care a fostu de trei ori premiata cu premiulu ántáiu. Pe langa music'a classica, dsiór'a Dudos n'a neglignatu nici music'a nationala.

Suvenirea mortiloru.

Din Zlatna primimu insciintiarea durerósá, cá stimat'a familia a dlui Basiliu Popu de Harsianu, advocatu in Abrudu, a avutu sè suferé de nou o lovitura aspra a sortii prin perderea ficeii sale: Aurelia Maria Silvia, repausata la Zlatna in 28 aprile in etate de 14 ani.

Voci din publicu.

Comitetulu balului románu din Viena, multaimindu aceloru domni, cari au binevoitu a colectá pentru numitul balu din anulu acesta si a ne trimite colectele loru róga totu deodata pe ceilalti d. colec-tanti a ne trimite listele, aiba ori-ce resultatu spre a ne puté da ratiociniulu.

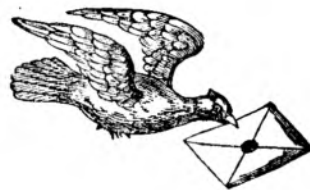
Pentru comitetu:

Viena, 3 maiu 1877.

Presiedintele
Dr. Stihli

Secretariulu
C. V. Popu.

Post'a Redactiunii.

Dni A. B. in Brasiovn. Se voru publicá,

C. Vomu primi cu placere traducerea promissa, sperandu cá si scrisórea va fi legibila, cá s'o putemu dá in manile unui culegatoru de litere, care nu scie nimica romanése.

Dni E. Ch. in Beiusiu. Cartile comandate vi-se voru tramite cu inceputulu lunei viitoare.

Dni B. A. V. in Paris. Poesi'a de care ni scriu tu a sositu la noi. Asteptámu foiletónele promise.

Dni A. S. S. in Lugosiu. Se va publicá. De aceste ceremu si in viitoru.

Dni B. G. St. in Ploesci. Fabul'a tramisa se va publicá in „Siedietóre.“

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1877. Calea tieriei nr. 39.